

A
GULNER GYULA
ÁLTALÁNOS ISKOLA
KÖRNYEZETISMERET
HELYI TANTERVE

1–4. évfolyam

2015.

A TANTÁRGY TANÍTÁSÁNAK CÉLJA, FELADATAI

A tantárgy célja, hogy felkeltse a tanulóknak a környezetük élő és élettelen világa iránti érdeklődést. Bátorítsa a természet és a lakóhelyi környezet önálló megismerésére, alkotóinak, jelenségeinek „felfedezésére”. Jól értelmezett, könnyen felidézhető, egyszerű kognitív műveletek végzésére alkalmas képzeteket alakítson ki

a közvetlenül vagy közvetve megismerhető természeti és ember által létesített környezetről. Javítsa a tanulóknak a környezetük állapota iránti érzékenységet, alapozza meg a környezet értékeit tisztelő, azokat megóvni kész magatartásukat. Segítse őket tájékozódni természeti és társadalmi környezetükben, intse őket a veszélyhelyzetekkel kapcsolatos óvatosságra. A környezetismeret tantárgy tanulása során a tanulók ismerkedjenek meg lakóhelyük, majd – egyre táguló körben – távolabbi természeti és ember által létrehozott környezetük jellemző anyagaival, jelenségeivel, élőlényeivel, illetve azok változásával, valamint az emberek és környezetük kapcsolatával. Fedezzék fel a természet sokszínűségét, szépségét, és ébredjenek rá pótolhatatlan, értékes mivoltára.

A tanítás-tanulás folyamatában elsősorban a tanuló lakóhelyi, iskolai, települési környezete, majd hazánk értékeinek megismertetésére, megszerettetésére törekedjünk. Ezen keresztül segítsük olyan pozitív attitűd kialakulását, mely az élő és élettelen környezet megóvására, védelmére ösztönöz, erősíti a lakóhelyhez való kötődést, s ezzel a hazánkhoz és a nemzetünkhöz tartozás érzését alapozza meg.

A tantárgy fontos feladata, hogy az elemi természettudományos műveltség megalapozás érdekében a tanulóknak az új ismeretek megszerzéséhez, azok rendszerezéséhez, rögzítéséhez és a mindennapi életben való alkalmazásához szükséges képességeit folyamatosan és rendszeresen fejlessze. Az élő és élettelen környezettel kapcsolatos fogalomalkotást mind személyes, mind közös, tevékeny tapasztalatszerzéssel készítse elő. Az egyszerű megismerési, tanulási módszerek megtanításával, begyakorlásával, alkalmazásával keltse fel – a gondolkodás fejlettségéhez illeszkedő mértékben – a természeti jelenségek, folyama-tok ésszerű, tudományos magyarázata iránti igényt.

Lakóhelyi környezetük megismerése során tanítsa meg a tanulókat egyre nagyobb önállósággal szabályosan, balesetmentesen közlekedni, elemi fokon tájékozódni a térben és az időben. Kiemelt cél az óvatosságra intés, az élet- és környezetkímélő, a veszélyhelyzetek megelőzését szolgáló magatartásformák kialakítása, s ezzel a személyes biztonság növelése. Nyújtsa ismereteket az anyag különböző formáinak érzékelhető tulajdonságairól. Segítse észlelni, és elemi szinten értékelni azok mennyiségi és minőségi változásait. Fejlessze helyes egészségszokásaikat, alapozza meg önmaguk, valamint az élő és élettelen

környezetük iránti felelősségérzetüket, segítse a környezeti harmónia létrejöttéhez és fenntartásához szükséges magatartásuk és életvitelük alakulását.

FEJLESZTÉSI KÖVETELMÉNYEK

Ismeretszerzési-, feldolgozási és alkalmazási képességek

A tanuló váljék nyitottá a természet szépségei, értékei iránt. Érdeklődésének megfelelően tudjon ismeretekhez jutni a valóság megtapasztalásával, valamint különböző képi és szöveges ismerethordozók révén. Legyen képes a természet tárgyait, élőlényeit, jelenségeit és folyamatait észlelni, és azokat elemi szinten megfigyelni. Tanítói irányítással, segítséggel tudjon ismeretekhez jutni a természeti és technikai környezet jelenségeinek, folyamatainak mérése, egyszerű kísérleti vizsgálata és modellezése által. Ismerje fel a vizsgálódásokhoz, mérésekhez, kísérletekhez szükséges eszközöket, és használja azokat balesetmentesen. Szerezzen gyakorlatot a mindennapi életben előforduló mérésekben, a hosszúság, a tömeg, az űrtartalom, a hőmérséklet és az idő mértékegységeinek használatában.

Szerezzen jártasságot a jelenségek, folyamatok egy-egy körének megadott szempontú csoportosításában. Megfigyeléseit, tapasztalatait saját szavaival, egyszerűen tudja megfogalmazni és tanítói segítséggel rajzban és írásban rögzíteni.

Tudja a megszerzett ismereteit elmondani, ábrázolni, leírni. Legyen gyakorlata a különböző tárgyak, élőlények, jelenségek minőségi és mennyiségi jellemzőinek elemi szintű összehasonlításában. Legyen képes a természeti és ember alkotta környezetről különféle módon szerzett ismereteit egymással összevetni, különböző szempontok szerint csoportokba rendezni, vizsgálódásainak eredményeit elemezni, értelmezni.

Tudja magyarázni ismereteinek mennyisége és mélysége szerint a természeti jelenségeket és folyamatokat, ismerje fel a környezetében előforduló veszélyhelyzeteket. Legyen képes felhasználni, alkalmazni a mindennapi élet problémáinak megoldásában a tanultakat.

Lássa be, környezetének állapota saját egészségére is hatással van, igényelje az egészséges életkörülményeket. Ismeretei ébresszék rá, hogy felelős a természet védelméért, és ezért becsülje meg környezetének értékeit. Ismerje a biztonságot szolgáló szervezetek munkáját (mentők, tűzoltók, rendőrség, polgári védelem). Tudja, hogyan kell viselkednie veszélyhelyzetben (menekülés, segítségkérés).

Tájékozottság az anyagról

Ismerje meg vizsgálódásai alapján a környezetében előforduló fontosabb élő és élettelen anyagok néhány jellemző tulajdonságát, tudja az anyagokat különböző megadott szempontok szerint csoportosítani.

Legyen tájékozott arról, hogy mely élelmiszerek fogyasztása szükséges szervezetünk egészséges fejlődéséhez.

Tartózkodjék az élvezeti és kábítószeres kipróbálásától. Tudja, mely anyagok szennyezhetik leggyakrabban környezetét, mely anyagok, eszközök a háztartás leggyakoribb veszélyforrásai.

Tájékozódás az időben. Az idő és a természeti jelenségek

Ismerje a napszakok és évszakok változását. Szerezzen gyakorlatot az idő mérésében, a mindennapi életünket meghatározó időtartamok becslésében. Tudja, hogy az idő múlásával az élőlények is – így magunk is – változunk. Ismerje fel e változások szabályszerűségét, okait.

Tájékozódás a térben. A tér és a természeti jelenségek

Tudja a környezetében előforduló tárgyak méretét saját testméreteihez, majd szabvány mértékegységekhez viszonyítani, helyzetét, mozgását különböző nézőpontból szemlélni, elképzelni, jellemezni. Tudjon tájékozódni a lakóhelyén és annak környékén, tudjon útbaigazítást adni. Ismerje a környezetében előforduló veszélyhelyzeteket. Tudja, hogyan kell viselkedni különböző veszélyhelyzetekben. Ismerje Magyarországon belül lakóhelye elhelyezkedését. Ismerkedjen meg az őt körülvevő táj jellegzetességeivel, felszínének formáival, az ottani élőlények jellemző tulajdonságaival. Tudja lakóhelye tájképi sajátosságait összehasonlítani más hazai tájakkal.

Tájékozódás a természettudományos megismerésről

Tudatosuljon benne, hogy a természetről szerzett ismereteket megfigyelés, vizsgálódás, kísérletezés, mérés útján szerezzük meg. Legyen tájékozott arról, hogy a természettel kapcsolatos ismereteit felkészültségének megfelelő könyvek, cikkek és a média segítségével is fejlesztheti, de sok téves nézettel is találkozhat. Tudjon önállóan a környezetre vonatkozó kérdéseket megfogalmazni. Tudjon beszámolni a saját tapasztalataiból, álló- és mozgóképekről, történetekből, leírásokból, a különböző kommunikációs eszközökből szerzett ismereteiről tanítói segítséggel. Tudjon írásban válaszolni egyszerű szóbeli vagy írásbeli kérdésekre. Tudjon egyszerű jelenségeket vázlatosan ábrázolni. Ismerje meg a tudósok kiemelkedő eredményeit, kitartó szorgalmát, erőfeszítéseit.

A közlekedésben való biztonságos részvétel

Ismerje meg a biztonságos közlekedés rá vonatkozó szabályait. Tudja, hogyan előzheti meg és hogyan kerülheti el a leggyakoribb baleseti helyzeteket. Legyen tisztában azzal, hogy miként kérhet segítséget veszélyhelyzetben. Alkalmazza a közlekedéssel kapcsolatos helyes magatartási szokásokat és elvárt udvariassági szabályokat. Legyen tisztában lakóhelye veszélyes, kerülendő részeivel.

Emberismeret, önismeret, honismeret

Legyen igénye személyes higiéniaira, a test és a ruházat gondozására. Alkalmazza az egészségmegőrzés alapvető szabályait. Ismerje a korszerű táplálkozás, az egészséges

életmód feltételeit. Ismerje fel a harmonikus kapcsolat kialakításának szükségességét a természeti és társadalmi környezettel.

Ismerkedjen szűkebb környezetének kulturális és vallási emlékeivel, hagyományaival. Gyakorolja azokat a tevékenységeket, szokásokat, amelyek az otthona, a lakóhelye, a szülőföldje és a hazája megismeréséhez, megbecsüléséhez, szeretetéhez vezetnek.

ÓRATERV

Évfolyam	1.	2.	3.	4.
Heti óraszám	1	1	1	2
A megismerési módszerek alapozása	<i>folyamatos</i>			
Közlekedés	3	3	1	4
Az élő természet	11	10	12	24
Az élettelen természet	8	8	5	12
Testünk és életműködésünk	4	5	3	8
Tájékozódási alapismeretek	2	2	5	5
A lakóhely ismerete	2	2	2	3
Ország ismeret	—	—	5	8
Hon- és népismeret	—	—	1	2
Szabadon felhasználható órák	2	2	2	5
Tematikus órák	5	5	1	3
Éves óraszám:	37	37	37	74

1. ÉVFOLYAM

Éves óraszám: 37 óra

BELÉPŐ TEVÉKENYSÉGFORMÁK

- Megfigyelés, összehasonlítás, csoportosítás a tanulók közvetlen környezetében lévő tárgyak, élőlények érzékelhető tulajdonságai körében.
- A valóságban megfigyelt jellemzők felismerése fotón, rajzon, filmen. Anyagok, tárgyak csoportosítása.
- A feladatértés biztosítása aláhúzással, összekötéssel, színezéssel.
- Közvetlen környezetben lévő tárgyak, élőlények, érzékelhető tulajdonságok megfigyeltetése.
- A tapasztalatok kifejezése előszóban, rajzban, tanítói segítséggel (élmények, szabad intuíciók).

TÉMAKÖRÖK, TARTALMAK

TÉMAKÖR	TARTALOM
A megismerési módszerek alapozása: megfigyelés, összehasonlítás, csoportosítás a tanulók közvetlen környezetében lévő tárgyak, élőlények érzékelhető tulajdonságai körében. A tapasztalatok kifejezése előszóban, rajzban tanítói segítséggel.	Tapasztalatszerzés a környezetről az osztályteremben és az osztálytermen kívül séták és kirándulások során. A megfigyelték pontos megfogalmazása szóban. Saját korábbi élményeikről néhány mondatos beszámoló szóban. A tanuló közvetlen környezetében élőlények megfigyelése a tanító irányításával. Tapasztalatok rajzos rögzítése, a korábbi személyes élmények beépítése. A valóságban megfigyelt jellemzők felismerése fényképen és rajzon. Anyagok, tárgyak, képek, szóképek csoportosítása tetszőleges és megadott szempontok szerint. Csoportosítási szempont észrevétele. A megismert élőlények, jelenségek felismerése képeskönyvek, diaképek, filmfelvételek segítségével. Feladatértés bizonyítása aláhúzással, összekötéssel, színezéssel.

Az élettelen természet alapismeretei: a nap időtartama, a napszakok váltakozása, jellemzői. Az időjárás elemeinek megfigyelése: napsugárzás, hőmérséklet, szél, felhőzet, csapadék. A víz megjelenési formái a természetben. Az évszakok jellemző időjárása. Az évszakok sorrendje, a hónapok neve és sorrendje.	Egyszerű beszámoló szóban a napi időjárásról, a különböző napszakokban történetekről. Az időjárás elemeinek és változásának megfigyelése, rajzos rögzítése. Az időjárás megfigyelése során a víz különböző megjelenési formáinak felismerése: eső, hó, zúzmara, dér, jég, köd, pára. A szélsőséges időjárás okozta veszély-helyzetek és a védekezés lehetőségei. Napszakok, hónapok, évszakok sorba rendezése időrend alapján. Évszakok jellemző időjárásának, és a szélsőséges időjárás okozta veszélyhelyzeteknek (villámcsapás, vihar, hóvihár, áradás, stb.) felismerése képről, filmről. Az évszakokhoz kapcsolódó ünnepek, szokások megismerése (pl. szüret, Márton-nap, karácsony, regölés, húsvét, madarak és fák napja), részvétel a helyben hagyományos ünneplésben, népszokásban.
Az élő természet alapismeretei: az élő és élettelen közötti különbség. A közvetlen környezetben előforduló gyakori növények megfigyelése. Elemi ismeretek a növények gondozásáról(magvetés, öntözés). A közvetlen környezetben gyakran előforduló állatok megfigyelése (mérete, alakja, színe, szaga, hangja, mozgása, táplálkozása, jellemző tevékenységei szaporodása). Állatmesék és a valóság.	A tanuló közvetlen környezetében gyakran előforduló növények és állatok megfigyelése, érzékszervi tapasztalatszerzés tanítói irányítással. A sokféleség bemutatása. A valóságban megfigyelt jellemzők felismertetése fényképen és rajzon. A közvetlen környezetben előforduló gyakori növények, állatok, növényi részek (pl. levelek, termések) közül néhány megfigyelése, lerajzolása, egyszerű csoportosítások hasonló tulajdonságaik alapján. Növények gondozása az osztályban, az iskolakertben (öntözés, ültetés, magvetés). Tanítói kérdésre egy-egy élőlény jellegzetességeinek felsorolása. A mese és a valóság összevetése dramatikus helyzet-játékokban.
Testünk és életműködésünk	Tájékozódás a saját testen. Játékos gyakorlatok az irányok, helyzetek megkülönböztetésére. Testük működésének, változásainak megfigyelése különböző hatásokra.

Testünk és életműködésünk: testünk főbb részei. Szervezetünk megfigyelhető ritmusai (szívdobogás, lélegzés, alvás és ébrenlét, mozgások). Érzékszerveink szerepe a környezet megismerésében. Az egészség és a betegség. Az évszaknak megfelelő öltözködés. A tisztálkodás. A leggyakoribb balesetek megelőzésének módja. Segítségkérés balesetkor (mentők, tűzoltók, rendőrség).	Óvodai szokások folytatása, gyakorlása. A helytelen szokások megbeszélése. Játékok, dramatikus helyzetgyakorlatok a helyes öltözködéssel, a tisztálkodással, a betegséggel, balesettel kapcsolatban.
Tájékozódási alapismeretek: saját testhez viszonyított irányok (előtte, mögötte, mellette, fölötté, alatta, jobbra, balra). Az iskola neve. Az iskola legfontosabb helyiségei, azok rendeltetése. Az iskola környékének jellemző közterei. <i>Közlekedés:</i> a gyalogos közlekedés legfontosabb veszélyhelyzetei, szabályai (átkelés az úttesten, vasúti átjárón, a közlekedési lámpa és a rendőr kézjelei).	Játékos gyakorlatok az irányok helyes használatára. Az iskola épületének megismerése. Tájékozódás az iskola épületében. A különböző helyiségek rendeltetésének megbeszélése. Beszámoló az otthontól az iskoláig vezető útvonalról. Az iskola gyalogos megközelítése. Közös gyalogos közlekedési élmény megélése, megbeszélése. A gyalogos közlekedés szabályainak gyakorlása dramatikus játékhelyzetekben. Szabálytudat alakítása. Az iskola megközelítése során adódó veszélyhelyzetek megbeszélése.
A lakóhely ismerete: A település (településrész) neve. A tanuló lakóhelyének pontos címe. Az iskola pontos címe. A környék nevezetes épületei. A lakóhely jellegzetességei.	Az iskola környékének bejárása. Ismerkedés a lakóhely jellegzetességeivel.
Szabadon felhasználható órák: az osztály igényének figyelem-	Képességfejlesztés, rendszerezés, megfigyelés, csoportosítás, tapasztalatszerzés.

bevételeivel.	
---------------	--

TEMATIKUS ÓRÁK

2 óra: tanulmányi kirándulásra. Növények és állatok megfigyelése. Növényi részek megfigyelése, egyszerű csoportosítások hasonló tulajdonságok alapján.

2 óra: közlekedés. Az iskola környékén a közlekedés fontosabb szabályainak megfigyelése. Átkelés az úttesten, közlekedési lámpa megfigyelése.

1 óra: piaci séta. Gyümölcsök, zöldségek megtekintése. A sokféleség bemutatása.

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI

Az első évfolyam végén a kerettanterv nem határoz meg a továbbhaladáshoz szükséges feltételt, az első és a második évfolyamot egy fejlesztési szakasznak tekinti.

2. ÉVFOLYAM

Éves óraszám: 37 óra

BELÉPŐ TEVÉKENYSÉGFORMÁK

- Becslések, egyszerű mérések alkalmilag választott és szabvány egységekkel (m, dm, cm, kg, dkg, l, dl, óra, perc, nap, hét, hónap, év, °C) tanítói segédlettel.
- A közvetlen környezetben lévő tárgyak és élőlények érzékelhető tulajdonságai (érzéklek szintjén).
- A tapasztalatok kifejezése élől szóban, rajzban, írásban, tanítói segítséggel (rövid kérdésre rövid válasz, kérdések megfogalmazása, véleményalkotás helyzetelemzéskor).

TÉMAKÖRÖK, TARTALMAK

TÉMAKÖR	TARTALOM
A megismerési folyamatok alapozása: megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, vizsgálódás a tanulók közvetlen környezetében lévő tárgyak, élőlények érzékelhető tulajdonságai körében. Becslések, egyszerű mérések alkalmilag választott és szabvány egységekkel, tanítói segítséggel. A tapasztalatok kifejezése élől szóban, rajzban, írásban tanítói segédlettel.	A dolgok érzékelhető tulajdonságainak megtapasztalása. Összehasonlítások az érzéklek alapján (pl. hangosabb, nagyobb). Megfigyelések rögzítése tanítói irányítással írásban. A tanuló környezetében – a természetben, a háztartásban, a lakóhelyen – található gyakori tárgyakkól különböző gyűjtemények készítése és rendezésük. Mérések, mértékegységek használata. A közvetlen és közvetett tapasztalatszerzés megkülönböztetése. A tanulói tapasztalatok rögzítése tanítói segítséggel rajzban és írásban. Rövid szóbeli vagy írásbeli kérdésre válasz adása önállóan. Nem tanórán szerzett ismeretekről rövid szóbeli beszámoló adása. Kérdések megfogalmazása az össze-függések keresésekor. Vélemények megfogalmazása helyzetelemzéskor.
Az élettelen természet alapismeretei: az érzékszerveink szerepe a környezetünk megismerésében.	A tanuló közvetlen környezetében tárgyak és élelmiszerek érzékelhető tulajdonságainak megtapasztalása. Az érzékszervi tapasztalatokra épülő felismerő gyakorlatok. Összehasonlítások, sorba rendezések az érzéklek és mérések alapján. Kapcsolat keresése a tulajdonság és funkció között.

A környezetben előforduló anyagok érzékelhető tulajdonságainak (színének, alakjának, hőmérsékletének, felületének, keménységének, rugalmasságának, ízének, szagának) megfigyelése. Megmérhető és nem mérhető tulajdonságok. Az anyagok csoportosítása (fa, kelme, üveg, papír, cserép, fém, ásvány, stb.). Az anyagok tulajdonságai és felhasználásuk, hatásuk közötti kapcsolat. Élelmiszerek.	A tapasztalatok lejegyzése, rendezése tanítói segítséggel. Az anyagok azon tulajdonságainak észrevétele, amelyek miatt a környezetet szennyezhetik, veszélyeztethetik.
Az élő természet alapismeretei: a termesztett növények megfigyelése, leírása, vizsgálata. Csoportosításuk, felhasználásuk szerint. Növényi táplálékaink. Gyümölcsök, zöldségek szerepe az egészséges táplálkozásban. A vadon élő és a tenyésztett, kedvtelésből vagy társaként tartott állatok élete közötti különbség. Az állatok viselkedésének megfigyelése, leírása, összehasonlítása.	Tapasztalatszerzés előzetes megfigyelési szempontok alapján a különböző élőhelyek (a település, a kert) élővilágáról. Tájékozódás az időben. Időmérések végzése, mértékegységeinek használata. Az élőlények változásának megfigyelése az időben (növekedés, fejlődés, pusztulás). Az idő és életmód kapcsolatának észrevétele (téli álm, költöző madarak, lombhullatás, több évig élő növények). Élőlények csoportosítása a jellemző jegyek alapján (pl. növény, állat, stb.). A megfigyelt jelenség okainak keresése, annak észrevétele, hogy egy adott ok megléte befolyásolja a jelenség létrejöttét (életfeltételek). Az ismétlődő jelenségek, tevékenységek észrevétele.
Testünk és életműködésünk: életműködéseink főbb jellemzői (mozgás, táplálkozás, légzés, fejlődés). Legfontosabb szerveink szerepe életünkben. A helyes fog- és testápolás.	A 8-9 éves gyermek helyes napirendjének kialakítása. Különböző mérések elvégzése a saját testen. Fogalomalkotás a belső szerveinkről, szerepükről.

A fogorvos és az orvos gyógyító munkája. A környezet szervezetünkre gyakorolt leggyakoribb ártalmas hatásai (pl. napsugárzás, hő, zaj, szennyezett levegő, víz, talaj, erős fény, a képernyő hatása, vérszívó élősködők). Fogyatékos, sérült emberek.	Fog- és testápolási technikák gyakorlása. Beszélgetések, dramatikus gyakorlatok a sérülés, betegség, gyógyítás, gyógyulás, a fogyatékos, sérült emberekhez fűződő viszonyok témakörében.
Tájékozódási alapismeretek: út az otthontól az iskoláig. Az iskola környékének megfigyelése (közterületek, közlekedési eszközök, üzletek, a szabadidő eltöltésének helyei, intézmények, nevezetes és érdekes épületek, helyek, a felszín formái).	Tapasztalatgyűjtés az iskola környékén. Séta, kirándulás a település környékének nevezetes helyeire. Az iskola környékének nevezetes épületeinek, természeti formáinak megfigyelése, számbavétele, sorba rendezése. Rajz és képgyűjtemények készítése.
Közlekedés: A közlekedés illemszabályai. A helyes viselkedés járműveken. Gyermekekkel történt balesetek okai, megelőzésük. Közös élményszerzés különböző közlekedési eszközökön.	Esetelemzések gyermekekkel történt balesetek kapcsán. Veszélyhelyzetek felismerése az iskola megközelítésekor. Dramatikus játékok a helyes viselkedésről közlekedési eszközökön.
A lakóhely ismerete: a település és környéke felszínének jellemző formái, vizei. A településhez fűződő hagyományok, mesék, mondák, történetek. A település utcái, házai egykor. A település lakóinak élete egykor és most.	A település jellemző természeti formáinak megfigyelése (síkság, dombok, hegyek, völgyek, patakok, folyók) elnevezése, felismerése. Természeti értékeinek, szépségének felfedezése. Helytörténeti bemutatóhely, kiállítás megtekintése. Történetek, emlékek, mondák gyűjtése, olvasása. Helyi hagyományok ápolása.

Szabadon felhasználható órák:	képességfejlesztés, rendszerezés, csoportosítás, megfigyelés, tapasztalatszerzés, tájékozódás.
--------------------------------------	--

TEMATIKUS ÓRÁK

2 óra: tanulmányi kirándulás. Élőlények csoportosítása jellemző tulajdonságaik alapján. Növények: fásszárú, lágyszárú, állatok: emlős, madár.

1 óra: lakóhelyismeret. Az iskola környékének bejárása.

1 óra: közlekedés. A helyes viselkedés járműveken (közös élményszerzés).

1 óra: helytörténeti bemutatóhely, kiállítás megtekintése. Történetek, emlékek gyűjtése.

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI

- ◆ Megfigyeléseiről, tapasztalatairól a tanuló tudjon szóban beszámolni tanítói kérdések alapján.
- ◆ Tapasztalatait rögzítse tanítói segítséggel.
- ◆ Ismerje fel a tanult jelenségeket rajzról, képről.
- ◆ Ismert témakörben csoportosítson megadott szempont szerint.
- ◆ Legyen képes méréseket végezni, használja helyesen a tanult mértékegységeket.
- ◆ Használja helyesen a napszakok nevét.
- ◆ Sorolja fel az évszakokat és a hónapokat helyes sorrendben.
- ◆ Nevezze meg az évszakok jellemző időjárási jelenségeit.
- ◆ Mutasson be a tanult élőlények közül egyet, sorolja fel jellemző jegyeit.
- ◆ Tájékozódjon jól saját testén. Ismerje és használja pontosan a helyet, helyzetet jelentő (előtte, mögötte, alatta, fölötté, közötté, mellette) kifejezéseket.
- ◆ Nevezze meg otthona és az iskola között lévő legfőbb közlekedési veszélyforrásokat, ismerje azok elkerülésének módját.
- ◆ Ismerje lakóhelye főbb jellegzetességeit.
- ◆ Ismertessen egyet a település hagyományai közül.
- ◆ Tudja útbaigazítani az idegent lakóhelyén.

3. ÉVFOLYAM

Éves óraszám: 37 óra

BELÉPŐ TEVÉKENYSÉGFORMÁK

- Egyszerű kísérletek.
- A folyamatok nyomon követése.
- Ismerkedés a közvetett ismeretszerzés forrásaival.
- Tapasztalatok általánosítása.
- Becslések, egyszerű mérések szabvány egységekkel, tanítói segítséggel.

TÉMAKÖRÖK, TARTALMAK

TÉMAKÖR	TARTALOM
Az élettelen természet alapismeretei A környezetben előforduló anyagok mérhető tulajdonságai. A változások megfigyelése. A hőmérséklet változása. Halmazállapot-változások a mindennapi életben. A víz előfordulási formái a természetben. Időjárási hatások. A fagyás, olvadás, oldódás, forrás, párolgás, lecsapódás megfigyelése. Játékos vizsgálódások mágnesekkel: Mágneses működésű eszközök a környezetünkben (pl. zárok, sakktábla, hangszóró). Vonzás, taszítás megfigyelése. Az égés. Éghető és éghetetlen anyagok: A tűz haszna, káros hatásai. Mi okozhat tüzet a háztartásban? (elektromos készülékek, gyufa, karácsonyfa, gyertya)	Megfigyelések, tapasztalatok, mérési eredmények elmondása szóban, rögzítés írásban megbeszélés után. Rövid szövegek igazságtartalmának elemzése, megvitatása, eldöntése előzetes tapasztalatok, megfigyelések alapján. A különféle anyagok halmazállapotának főbb jellemzői. A halmazállapot-változás megtapasztalása a természetben és kísérletek alapján. A levegő páratartalmának bizonyítása. A gőz feszítő erejének bizonyítása. Mit vonz a mágnes? Játékok különféle anyagokkal. Következtetések megfogalmazása szóban. Teendők tűz (pl. épülettűz, erdőtűz, ruhatűz) esetén. A tűzoltók telefonszáma. Különféle tűzoltási módszerek, (homok, hab, víz). Az iskolai poroltókészülék használata. A megelőzés fontossága.

Az élő természet alapismeretei A növények életéhez nélkülözhetetlen környezeti feltételek vizsgálata. A környezet változásának hatása a növények életére (pl. fény, talaj, időjárás, szennyező anyagok). A növényi élet évszakos ritmusa.	A növények alkalmazkodása az életkörülményekhez. A növények változásának folyamatos megfigyelése. Egyszerű kísérletek az életfeltételek bizonyítására.
A környezet változásainak hatása az állatok életére. Az állatok évszakok szerinti viselkedése.	Halak, hüllők, rovarok, békák, madarak, emlősök megfigyelése a természetben, videofilm. Hogyan alkalmazkodnak az évszakokhoz, az időjárás változásaihoz.
A mező élővilága A füves területek növényei. A természet patikája. Mérgező növények.	Növények, rovarok, madarak, emlősök a mezőn. 2-3 gyógy- és mérgező növény megismerése. Gyógyteafőzés, óvatosság; kézmosás a mérgező-növények vizsgálata után.
A növények és állatok kapcsolata, egymásrautaltsága a természetben.	A növények rejtőzködő helyet, táplálékot biztosítanak az állatok számára. Az állatok segítenek a növények szaporodásában, életfeltételeik javításában. Táplálékláncot, táplálékhálózatok alkotása. Indoklásuk.
Viselkedéskultúra a természetben	Az ember szerepének tisztázása a környezetében élő más élőlények életfeltételeinek alakításában. Tetteink következményeinek kutatása.
Testünk és életműködésünk Az egészséges életmód, helyes napirend, életrend. Egészség, sport. Testünk mérhető tulajdonságai. A környezet változásainak hatása életünkre.	Az életjelenségek változásainak megfigyelése saját testen és a társakén.
A helyes táplálkozás Fontosabb élelmiszerek, táplálkozási ártalmak.	A változatos étrend fontossága. Az étkezés és a betegségekkel szembeni ellenálló-képesség közötti összefüggés.

A légzés A tiszta levegő fontossága.	
A betegség tünetei (rossz közérzet, láz, fájdalom, hasmenés, hányás, vérzés). A leggyakoribb fertőző betegségek. A betegségmegelőzés lehetőségei. A betegápolás, beteglátogatás szabályai.	A kulturált viselkedési szabályok és a betegségek, balesetek közötti összefüggések (pl. tisztálkodás, zsebkendőhasználat; udvariasság). Dramatikus játékok.
Gyógynövények	A természetgyógyászati készítmények helyes használata.
Tájékozódási alapismeretek A tárgyak alaprajza. Kicsinyítés rajzolással. Térképvázlatok készítése jól ismert terepre. Együttesen térképjelek használata. Az iránytű. A négy fő világtáj. Felszíni formák. A lakóhely és környékének felszínformái. Állóvizek, folyóvizek. Hogyan alakítja az időjárás a felszínt?	Útvonalak berajzolása az alaprajzba: Térképvázlat készítése az iskola környékéről. Jelek alkalmazása. Tájékozódás a szabadban iránytű segítségével: A felszínformák megismerése, tanulmányi séta, videofilmek, képek segítségével. Megfigyelés, következtetések levonása.
Közlekedés Jellemző közlekedési eszközök a lakóhelyen (modern és hagyományos). Helyi- és távolsági közlekedési eszközök. Helyes és helytelen utazási szokásaink. A gyerekek, mint a balesetek okozói.	Magatartásformák gyakorlása valós helyzetekben: Információ, jegyváltás, helyes viselkedés a különböző élethelyzetekben. A veszélyhelyzet; a gyermekbalesetek okai, és a viselkedés közötti összefüggés.

Országismeret Földünk; hazánk, lakóhelyünk. Elemi tájékozódás Magyarország domborzati térképén. A lakóhely megjelölése Magyarország megyéinek térképén. Anyanyelvünk, jelképeink. Hazánk fővárosa Budapest nevezetességei. A lakóhely élete.	Személyes élménybeszámolók, TV, videó, dia, könyvek alapján életképek Magyarországról. Budapest nevezetességei: Országház (jelképek), hidak, színházak, Nemzeti Múzeum, Duna, Vár, Állatkert, Margitsziget, bevásárlóközpontok, közlekedés. Tapasztalatgyűjtés, megfigyelés. A lakóhely társadalmi, gazdasági, kulturális élete. Közlekedés, hírközlés, hagyományok, lakóhelyi közösségek.
--	---

TEMATIKUS ÓRÁK

Témakörök	Tartalmak
Élőtermészet alapismeretei:	Környezet változásainak hatása a növényekre. Megfigyelés séták során.

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI

- ◆ A tanuló rögzítse írásban tapasztalatait, megfigyeléseit, méréseit az előzetesen megbeszélteknek megfelelő módon.
- ◆ Tapasztalatai alapján döntsön mondatok, rövid szövegek igazságtartalmáról.
- ◆ Olvassa le helyesen a hőmérőt.
- ◆ Használja helyesen a tanult mértékegységeket.
- ◆ Nevezze meg az anyag halmazállapotait, azok néhány jellemzőjét. Közvetlen környezetéből nevezzen meg példákat a halmazállapot-változásra.
- ◆ Használja helyesen az oldódás, olvadás szavakat. Ismerje a mentők, tűzoltók, rendőrség telefonszámát, értesítésük módját.
- ◆ Nevezzen meg a környezetéből néhány fontosabb jellemző élőlény fajt.
- ◆ Sorolja fel az élőlények életfeltételeit.
- ◆ Ismerje, hogyan kerülhetők el a betegségek. Tudja megkülönböztetni az egészséges és a beteg állapotot.
- ◆ Tájékozódjon az iskola környékéről készített térképvázlaton.
- ◆ Állapítsa meg helyesen iránytű segítségével a fő világtájakat.
- ◆ Nevezze nevén a település jellemző felszíni formáit, felszíni vizeit, nevezetes épületeit, közlekedési eszközeit.
- ◆ Ismertessen egyet a település hagyományai közül.
- ◆ Tudja útba igazítani az idegent lakóhelyén.

4. ÉVFOLYAM

Éves óraszám: 74 óra

BELÉPŐ TEVÉKENYSÉGFORMÁK

- Következtetések egyszerű összefüggések.
- Önálló mérés.
- Információforrások felhasználása a megismeréshez, tanítói segítséggel.
- Méréssor megtervezése, tapasztalatok rendezése, elemzése, lejegyzése tanítói segítséggel.
- Búvárkodás könyvtárban.
- Önálló beszámolók, összefüggő feleletek.

TÉMAKÖRÖK, TARTALMAK

TÉMAKÖR	TARTALOM
Az élettelen természet alapismeretei Környezetünk tisztasága, szennyezettsége (a talaj, a víz, a levegő, az erdők, az állatok, az emberiség veszélyeztetettsége).A szennyezettség hatása az élőlényekre. A megelőzés, a védekezés lehetőségei. Otthonunk tisztasága, szennyező forrásai. Szelektív hulladékgyűjtés.	Folyamatos megfigyelések, egyszerű vizsgálatok, kísérletek a levegő, a víz, a talaj tisztaságával kapcsolatosan. Levegő, víz, talajvizsgálat érzékszervekkel, egyszerű eszközökkel (nagyító, szűrőpapír, vattadarab). A különválogató hulladékgyűjtés szükségességének belátása, kezdeményezés, segítségkérés a felnőttektől. A lakóhelyen és környezetében előforduló szennyezőanyagok hatása, tartós jelenlétének veszélyessége (füst, por, zaj, szennyvíz helytelen kezelése). Jelenlegi viselkedésünk, szokásaink és azok jövőbeli környezeti hatásai közötti egyszerű összefüggések felismerése.
Élőhelyünk a Föld Földünk éltetője: a Nap. A Föld mozgásai.	A Nap energiájának felhasználása a jövőben: Kísérletek, bizonyítások. A nappalok és éjszakák váltakozása a Föld forgásának következménye. Évszakok váltakozása (keringés).

Az élő természet alapismeretei A tanuló környezetében megfigyelhető élőhelyek jellemzői. Növény és állatfajok jellemzői (testfelépítése, szervei, táplálkozása, szaporodása, viselkedése, alkalmazkodása a környezethez). Az ember hatása az élőhelyekre. A természet védelmének fontossága, védett helyi természeti értékek.	Egyszerű összefüggések keresése az élőlény élőhelye, életmódja és testfelépítése között. A helyi környezet és az élőlények környezetalakító hatásának vizsgálata. A lakóhelyen megfigyelhető néhány lágyszárú és fás szárú növény, valamint néhány emlős, madár, gerinctelen állat tulajdonságainak rendszerezett megismerése, ezek táplálékláncba sorolása. Annak észrevétele, hogy jelen cselekedeteink befolyásolják a jövőt. Kapcsolat keresése az ember tevékenysége és a természet veszélyeztetettsége között.
Testünk, életműködésünk Az ember életkori szakaszai. A különböző korú emberek szervezetének, életműködésének, viselkedésének összehasonlítása. Táplálkozási betegségek és az egészséget károsító szokások (vegyszerek, mérgező anyagok, dohányzás, alkohol-fogyasztás, kábítószerhasználat). Légúti betegségek, allergiát okozó növények. A reklámok hatása életmódunkra.	Megfigyelés, mérés a testen. A mérések rögzítése, tanítói segítséggel. Dramatikus játékok az egyes életkori szakaszokról. Érzékszervi tapasztalások (testtartás, a haj, a bőr minősége). A vitaminok szerepe a táplálkozásban. Beszélgetés, példák a káros szenvedélyekről, és azok következményeiről. Plakátok, TV reklámok megbeszélése, elemzése, hatásuk.
Tájékoztató alapismeretek A domborzat és a vízrajz ábrázolása a térképen. Különböző domborzatú tájak, legnagyobb folyóink, tavaink felismerése Magyarország domborzati és vízrajzi térképén. A lakóhely a térképen.	Közvetlen tapasztalatszerzés a lakóhely jellemző felszíni formáiról és felszíni vizeiről. Közvetett tapasztalat-szerzés a helyben nem megfigyelhető felszíni formákról és vizekről. Tájékoztató gyakorlat a lakóhely térképével, egyszerű tájolóval. Elemi szintű tájékozódás Magyarország domborzati térképén. A lakóhely megkeresése Magyarország térképén. Magyarország nagytájainak felismerése jellemző képek,

Tájaink képekben.	leírások alapján.
Közlekedés A kerékpáros közlekedés szabályai. A kerékpározás veszélyei. Utazás megtervezése. A kerékpáros balesetek elkerülése.	Gyakorlatok a kerékpáros közlekedés szabályainak elsajátítására. Egyszerű utazás megtervezése menetrend segítségével. Veszélyhelyzetek elemzése
Országismeret Hazánk természeti szépségei, kulturális emlékei, értékei képekben. Településtípusok (város, falu, tanya). Népesség, kisebbségek hazánkban. Magyarok a határon túl. Híres magyarok, hírünk a világban. A lakóhely nevezetes szülöttei.	A lakóhely és környékének természeti és kulturális értékeinek megkeresése a térképen, felismerése képről. Jellemző képek gyűjtése, rendezése. Tájékozódás arról, hogy magyarokon kívül más népek is élnek határainkon belül, és hogy magyarok élnek határainkon kívül is. Híres emberek fennmaradt emlékeinek felkutatása a lakóhely múltjából.

TEMATIKUS ÓRÁK

Témakörök	Tartalmak
Országismeret: Élőtermészet alapismeretei: Közlekedés:	Budapest – városnézés, múzeumok, kiállítások megtekintése. A növények és állatok jellemzői, megfigyelésük. Utazás során a veszélyhelyzetek elemzése a megelőzés érdekében.

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI

- ◆ A tanuló keressen a tankönyvön kívül más ismerethordozókból a tananyaghoz kapcsolódó információkat.
- ◆ Tanítói kérdésre néhány mondatos összefüggő felelettel válaszoljon.
- ◆ Mutasson be egy-egy ismert növényt, emlőst, madarat és gerinctelen állatot a lakóhely környezetéből. Nevezze meg az életükhöz szükséges környezeti feltételeket.
- ◆ Nevezzen meg a környezetéből környezetszennyező forrásokat, ismerje azok egészségkárosító hatásait.
- ◆ Legyen képes méréseket végezni a tanult körben az emberi testen, nevezze meg a tanult élettani jellemzőket.
- ◆ Tudja, hogyan őrizheti meg egészségét, és mi veszélyezteti azt leginkább.
- ◆ Ismerje a domborzat jelölését a térképen.
- ◆ Találja meg lakóhelyét, nagytájainkat Magyarország domborzati térképén.
- ◆ Ismerje lakóhelyének védett természeti értékeit. Mutassa be a lakóhelyéhez közeli kirándulóhelyek egyikét.
- ◆ Nevezze meg a különbségeket az eltérő településtípusok között.
- ◆ Tudja, hogyan lehet megközelíteni a szomszédos településeket.
- ◆ Nevezzen meg veszélyhelyzeteket járművel való közlekedés, kerékpározás közben. Nevezze meg a lakóhelyén élő népcsoportokat.

A TUDÁSSZINT ELLENŐRZÉSÉNEK ÉS ÉRTÉKELÉSÉNEK MÓDJAI

1. osztályban félévkor és év végén, valamint **2. osztályban** félévkor szöveges értékelést adunk. **2. osztályban** év végén érdemjeggyel értékelünk.

3. és 4. osztályban érdemjeggyel értékelünk, havonta legalább egy jeggyel értékeljük a tanulókat.

Az érdemjegyszerzés módjai:

- ☐ szóbeli felelet,
- ☐ írásbeli munka,
- ☐ órai munka,
- ☐ szorgalmi feladat.

A tudásszint ellenőrzésének szóbeli módjai lehetnek:

- ☐ felelet adott anyagrészből a tanítási órán,
- ☐ órai folyamatos, eredményes gyakorlati részvétel a tananyag feldolgozásában.

A tudásszint ellenőrzésének írásbeli módjai lehetnek:

- ☐ írásbeli felelet a tanóra egy részében,
- ☐ témazáró dolgozatok,
- ☐ az órán feladatként kijelölt önálló munkával elkészített írásbeli munka értékelése.

Értékeléskor a pedagógiai programban és a törvényben meghatározott érdemjegyek: jeles (5), jó (4), közepes (3), elégséges (2), elégtelen (1).

TANESZKÖZÖK

Tanulói taneszközök:

- ☐ tankönyv,
- ☐ füzet,
- ☐ tolltartó,
- ☐ „Első atlaszom”.

Tanítói taneszközök:

- ☐ falitérképek,
- ☐ mérőeszközök,
- ☐ iránytű,
- ☐ videofilmek,
- ☐ gyermeklexikonok,
- ☐ újságok, folyóiratok,
- ☐ CD, DVD, írásvetítő.

